Ч. 217. Львів, второк дня 29. вересня (12. жовтня) 1909. Річник XIII.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
з Австриї:
на цілий рік . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . 5 кор.
на місяць . . 1·70 кор.
За границею:
на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублів; з висилкою двічи в тижни $5^1/_2$ доляра, або 10 рублів: з висилкою що суботи $4^1/_2$ доляра, або 9 рублів.
Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о $5^1/_2$ год. пополудни.
Редакция, адміністрация і експедиция »Руслана« при ул. Оссолїньских ч. 11. (партер) (фронт від ул. Тихої). Експедиция місцева в Аґенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.—
Рекламациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймаюо-ся по цїнї 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 іч від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Полїтичне положенє.

(X) Минувша субота була важним полїтичним днем. В суботу відбула ся рада мінїстрів, котра ухвалила дві важні справи а іменно відроченє ческого сойму і покликанє державної ради на осїнну сесию з днем 20. жовтня. На той сам день скликана також палата вельмож. Рада мінїстрів тривала до пізного вечера і занимала ся також фінансовим пляном правительства.

Рівночасно з радою мінїстрів відбувала ся нарада представників нїмецких сторонництв в справі язикових питань, які тепер виринули, щоби обдумати становище в держ. радї супроти правительства. Перед тою нарадою явили ся в долїшньо австрийскім соймі др. Урбан, Сильвестер, Пахер і Штельцель і відбули вступну нараду з христ. суспільниками, на котрій уже виразно зазначили ся напрям будучого поступованя в державній радї. Іменно бажають христ. суспільники поступати спільно з иншими нїмецкими сторонництвами, а се спільне поступованє всїх нїмецких сторонництв промощує наглє внесенє подане в долїшньо-австр. соймі в пятницю д-ром Люеґером і товаришами в справі вибору національної комісиї, котрій мають бути приділювані всї внесеня і справи відносні до национального питаня, щоби тим способом обезпечити нїмецкий характер долїш. Австриї (внесенє се зараз ухвалив сойм). Се внесенє вийшло, як запевняє христ. сусп. Reichspost, з почину нїмецкого мінїстра-земляка д-ра Шрайнера. В нїмецкім вольнодумнім таборі настало велике розятренє проти мінїстра просьвіти ґр. Штірґа задля того, що правительство не предложило до санкциї відомого закона Аксман-Колїско, котрий мав забезпечити нїмецкий характер долїшн. Австриї виключно нїмецкою мовою в школах. Христ. суспільники, а навіть тепер і социял-демократи нїмецкі не хотять оставати поза нїмецкими вольнодумцями в боротьбі проти мнимого »ческого наїзду на Віденъ і долїшню Австрию« і переліцитовують ся в заявах нїмецких почувань. Отже горячкове розятрування нїмецкої загорілости не віщує нїчого доброго для державної ради і не причиняє ся зовсїм, щоби запевнити їй спроможність до законодатної роботи.

Задля того суботнїшня рада мінїстрів занимала ся також приготовленями до слїдуючої сесиї держ. ради і обдумувала способи, як би обезпечити спокійні наради в посольскій палатї. Мінїстер др. Жачек здавав звіт про свої переговори переведені сими днями в Празї, які не довели до нїякого висліду, а також суботнїшна нарада нїмецких провідників буде міродатна для правительства. Тому то рада мінїстрів не покінчила своїх нарад, а буде їх дальше вести в второк. Окрім того мінїстер-президент бар. Бінерт нараджував ся з президентом посол. палати д-ром Паттайом, але й тут ще не дійшло до нїяких певних вислїдів і бар. Бінерт запросив д-ра Паттая на дальшу нараду. Все те вказує, що висувають ся чималі трудности і перепони урухомленю державної ради.

Супроти того, що нїмецкі сторонництва переводять з окликом береженя нїмецкого характеру Відня і долїшної Австриї справдешню мобілїзацию, Чехи також не сидять з заложеними руками і приготовляють ся до відпору. Можна отже вже тепер сподївати ся завзятої боротьби обидвох супротивних таборів, котра певно не допустить до нїякої позитивної роботи. Ческа кореспонденция Zentrum, видавана у Віднї, заповідає вже ось що: Правительство наміряє знов внести поборювані завзято з ческого боку предлоги язикового закона і окружного подїлу Чех, отже задля того чеські сторонництва заявлять свій опір проти сих предлог тим способом, що знов подадуть наглі внесеня, з котрих деякі, н. пр. про зміну закона о народних школах стають актуальними.

Таким способом нагромаджують ся на полїтичнім і парляментарнім овиді вельми грізні хмари, кабінет бар. Бінерта стає перед вельми трудним положенєм, однак мимо того, що останними днями рознесли ся були вісти про обнову мінїстерства, з урядового боку сему рішучо заперечено і бар. Бінерт явити ся в держ. радї з тим самим кабінетом і візве держ. раду до позитивної роботи. Се візванє викличе очивидно широку полїтичну розправу, але чи она доведе до поправи положеня, побачимо в найблизшім часї.

Огляд часописий.

(Реальна робота на полї українознавства в Петербурзї. Зацїкавленє російских Поляків україн. руским питанєм. Темнота серед ширших народних верств на Волинї і потреба живої дїяльности „Просьвіт“ на Українї. Відгомін стрийскої вистави).

Відрадні вісти подає київска »Рада« про дїяльність особливо академ. українскої молодежи на полї українознавства особливо дослїдів укр. мови. Про збори „кружка украиновѣдѣнія“ при петербурскім унїверситетї звіщають звідтам:

17. ст. ст. вересня відбулись загальні збори „кружка украиновѣдѣнія“ при петербурскому унїверситетї, на яких читано відчит про дїяльність сего товариства за минулий рік та обрано нову раду. З сухих цифр відчиту де що варт того, щоб подати до відомости широкого громадянства. Помітно, що товариство почало вбиратись в силу і має уже навіть тепер, після двох років єствованя, бадьорий вигляд. Число єго членів перебігло геть далеко за сотню, а се набирає ще більшого значіня, коли ми завважимо, що товариство складає ся виключно з студентів унїверситету.

Протягом року товариство упорядкувало 12 загальних зібрань, на яких читано такі реферати: 1) про переселенцїв на Сибірі — Мазепи, 2) Підляшське весїлля — Рудницкого, 3) південнославяньский епос-Фраткина, 4) про подорож до Л. Толстого — Осипова, 5) окраски в хатах на Українї тепер і колись Широцкого (на сїм зібраню товариство витало промовою проф. М. Грушевского, який за дозволом уряду прибув на зібранє товариства, 6) про творчість Самійленка — Підгірского, 7) кольонїзация України XV. й XVI. вв. — Балицкого, 8) запроводженє крепацтва на Вкраїнї — Дмитрюка; крім сего академик Шахматов прочитав три лекциї: „о передачѣ на письмѣ живого украинскаго произношенія“.

При товаристві заснувалась під приводом акад. Шахматова фільольоґічна секция, що встигла за короткий час показати себе дуже корисною для її членів і продуктивною в науковій працї. В сїй секциї читали такі реферати: 1) Ярошенко — про диялект г. Миргорода на Полтавщинї; 2) Рудницкий — про диялект села Гнїйного на Холмщинї, 3) Голоскевич — про диялект села Бодачівки на Подїлї, 4) Голоскевич — аналїз мови грамоти Перемишльскої купчої 1391 р., 5) Ярошенко — аналїз мови грамот XIV. віку.

Крім того в сїй секциї академик Шахматов прочитав 5 лекций по історії української мови.

В звязку з сею секциєю стоїть командирівка двох студентів академією наук — Голоскевича і Рудницкого — для записуваня живої українскої мови на ґрамофонах — першого на Подїлє, а другого на Холмщину; сї студенти багато лїтом попрацювали на селах і навезли чимало інтересного матеріялу.

В гарному становищу пробуває бібліотека товариства; в нїй налїчуєть ся тепер до 1.000 примірників. По передплатї приходять до неї усї українські периодичні виданя з Росиї, а з закордонних найбільш поважнїйші. Видатки на передплату периодичних видань та на придбанє книжок дійшли зверх 250 карбованцїв за минулий рік. З ласкавої згоди проф. М. Грушевского товариство придбало за невеликі кошти багато видань »наукового товариства ім. Шевченка у Львові«.

Увесь буджет за минулий рік переріс 400 карбованцїв. Не зайве буде пригадати, що товариство приймало участь в збільшеню коштів на памятник великому учителеви — Шевченкови і за рік переслало до полтавскої земскої управи 81 карбованцїв та ще має незабаром надіслати.

Як бачимо, товариство працею своєю хоч потроху задовольняє велику потребу в унїверситетских українських дисциплїнах, — а що потреба ся назріла — то на се вже звернули увагу деякі професори унїверситету.

Придивившись до змісту наукової працї гуртка, помічаємо в нїй деяку недостачу — кидаєть ся у вічі одностайність працї — фільольоґічний її напрямок. Дужеб радили товариству не тілько поглубляти єго дїяльність, а ще й ширити її, добре булоб заснувати одну — дві нових секциї — поки що історичну і красного письменства. В історичній дуже корисно було би попрацювати над науковими творами проф. Грушевского — зреферувати їх чи що, а в секциї красного письменства подати скільки рефератів про найновійших наших письменників. В Петербурзї помічаєть ся великий науковий рух, що відбиваєть ся і на українському товаристві; треба користуватись тим, що студенти добре взялись до працї. І марно дехто нарікає на „академизм“ товариства „украиновѣдѣнія“ — товариство дійсно стоїть осторонь від полїтики і стежить тільки за науковим розвоєм *). Правда й те, що полїтика з автономією унїверситета не живе в згодї.

*) Колиб і в нас запанував такий »академизм« і люди взялись до науки. — *Ред. Рус*

Ще одна увага. Прикро би було, як би деякі реферати, що уявляють з себе наукову вартість, загинули; варт булоб товариству звернутись за допомогою до факультета, який запевне знайшов би в себе кошти на виданє збірника наукових праць.

Нарешті товариство звертаєть ся з глибокою подякою до свого керманича пр. Волтера, а також акад. Шахматова і до всїх, що коштами, порадами та працею допомагали до єго розвою.

(Дальше буде).

Полїтичний огляд.

Заграниця.

Хвилевий застій в мароканьских подїях, який наступив після діймаючого пораженя Іспанцїв 30 вересня, не потреває мабуть довго. Про положенє іспаньскої залоги в Селюані надходять вельми непокоячі вісти. Каїд Сіді Магомет, один з головних проводирів Кабилїв, має намір згромадити всї свої сили під Селюаном, щоби Іспанцїв окружити. Оден віддїл стрільцїв, що находив ся на становищи висуненім дуже вперед, окружили Маври довкола так, що він зміг ледво з великими стратами цофнути ся. Поновно набирає великого значіня біле оружиє Іспанцїв, якого Кабилї вельми боять ся від часу геройских дїл іспаньскої кінноти, а іменно списи (лянца) і шаблї. Недавно прибули до Мелїлї три швадрони лянсиєрів, а в найблизшім часї розпічнуть ся наново офензивні кроки.

Після урядових дат мінїстра фінансів виносили іспаньскі видатки на війну в Ріфі до 20. вересня включно 30 мілїонів пезетів. Одначе від сеї хвилї видатки на воєнні цїли значно збільшили ся і виносять денно більше як мілїон пезетів. Правительство вибирало і вибирає потрібні суми з іспаньского банку.

Переговори в справі 150-мілїонової позички зі сторони Марока у Франциї дотикають в части ядра спірних француско-мароканьских питань. Султан ставить вельми рішучі жаданя. Він годить ся на затягненє позички під услівєм, що Франция уступить сейчас з областий: Шавя, Казаблянка, Бені Спасен і Уджда та що лад в области Шавя і Казаблянка буде удержувати виключно мароканьский полїцийний віддїл враз з францускою кадрою. Султан годить ся на француско-мароканьску пограничну сторожу, предвиджену в договорі з 1909 р., одначе жадає, щоби начальним комісарем єї був не Француз (тепер є ним ґенерал Лїоте), а Мароканець. Вкінци домагає ся Мулей Гафід, щоби замісць 40% цлової надвижки, яка має бути віддана яко запорука позички, віддано лише 30%, а оставших 10 % щоби віддано до розпорядимости Маґценови.

Найновійшим успіхом Іспанцїв в Мароку є здобутє півострова Тресфоркас. Здобуто єго без найменшого опору. Розпочато там сейчас будову морскої лїхтарнї.

Галицкий сойм.

50-те засїданє дня 9. жовтня

почало ся о год. ½11 відчитуванєм внесень і інтерпеляций.

Наглі внесеня поставили: п. Скварко в справі руских написів на публичних будинках в східній Галичинї, п. Адам в справі фалшивого непризнаня скарбовими властями заробкогосподарским товариствам податкових пільг, предвиджених податковим законом з 1896 р. а пос. Л. Винничук в справі запомоговій для громади Ямниця.

Інтерпеляцию вніс між иншими пос. Сандуляк в справі виборів гром. в Ілинцях в Снятинщинї.

З відчитаних петиций п. Скварко піддержував летицию вдови по учителю Стеткевичу о підвисленє вдовиної пенсиї.

Відтак приступлено до дневного порядку і відослано до банкової комісиї внесенє п. Шенля що до дозволу пов. радї в Бережанах на затягненє позички в сумі пів мілїона корон в справі введеня »Краєвого бюра посередництва парцеляцийного« і зміни статута кр. банку через заведенє віддїлу парц. кредиту.

Пос. др. Левицкий мотивував своє внесенє що до ухвали закона, котрий би змінив постанову § 13. ординациї виборчої громадскої з 12. серпня 1866. В. з. кр. 19., і вносив таку стилїзацию 13-го §: „На підставі стану виборцїв будуть утворемі круги виборцїв. В громадах, в котрих число виборцїв не перевисшає 50, будуть утворені два, у всїх инших три круги виборчі. Круги виборчі будуть утворені отсим способом, що число всїх осіб в списї виборцїв по мисли § 12. сего закона спорядженім, в порядку там установленім уміщених, має подїлитись в першім случаю на дві в другім на три рівні части та одержані з сего подїлу ґрупи виборцїв становити будуть в першім случаю два, в другім три круги виборчі“,

Бесїдник просить приняти те внесенє, котре має тимчасово тілько заступити реформу громадскої ординациї, а іменно має бодай зрівнати ті ґрупи виборцїв, що оплачують в громадї прямі податки. (Оплески).

Внесенє переслано до громадскої комісиї.

Послїдував тепер звіт промислової комісиї про внесенє пос. Баталїї що до закона про орґанїзацию статистики внїшної торговлї в Галичинї (на основі звіту п. Адама).

Пос. др. Левицкий заявив, що звіт комісиї промислової дає готовий начерк закона краєвого що до орґанїзациї статистики торговлї внїшної в Галичинї. Предмет закона наміреного означений в постанові § 1. закона, що всякі посилки товарів, які приходять до Галичини зелїзницями, почтою та пароплавами і посилки товарів, надавані заграницю, мають бути осмотрені статистичною заявою! Відтак § 3. предложеного начерку закона постановляє, що обовязок виставленя статистичної заяви тяжить на особі надавника посилки, зглядно на особі відбирателя, о скілько позагалицкий надавник не дав статистичної заяви. Справа нїби то дуже проста і невинна, а в дїйсности засадничого значіня, бо розходить ся о обсяг дїланя краєвого сойму.

Предмет закона дотичить безперечно торгової справи, зглядно державної комунїкациї на всїх сїтях нашої комунїкациї державної: зелїзницях, почтах та плавбі. Сойм кр. не має компетенциї до рішеня сеї справи дорогою закона, бо се належить до компетенциї державної ради зглядно ц. к. мінїстерства торговлї.

Основний закон з 21. грудня 1867, В. з. д. 141, про заступництво держави, виразно постановляє (в § 11 а), що справи торгові належать до обсягу дїланя державної ради. Тому ми рускі посли зголошуємо тут рішучий протест компетенцийний проти трактованя і порішеня сеї справи в соймі кр., бо се було би укороченєм компетенциї держ. ради. Ми відкликуємось до п. маршалка, щоби сю справу усунув з дневного порядку. Протест проти нарушуваня компетенциї центрального парляменту і центральних властий рускі посли будуть попирати всїми способами тут і у Віднї. Вже в самім звітї промислової комісиї сказано про опір мінїстерства зелїзниць проти такої статистики. Але арґументів мінїстерства зелїзниць проти того не мають в звітї комісиї.

В тім лежить признанє компетенциї центральних урядів і годилоб ся, щоби представник правительства пояснив, з яких то причин мінїстерство оперло ся тим домаганям. Що се було виступленє поза компетенцию сойму, сьвідчить про се постанова начерку закона, щоби не вільно було приймати пересилки без статистичних заяв а так само видавати пересилки з заграницї незаосмотрені такими заявами. коли відбиратель не виставить заяви. Се є очивидне впливанє на торговельний рух в державі, отже підпадає під компетенцию властий центрального правительства. Можна поставити нагле внесенє в парляментї. Поляки мають більшість в парляментї, отже за нею піде правительство. Не зроблено того лише тому, щоби під економічною покришкою зробити дальший крок до розширеня краєвої автономиї, та до відокремленя Галичини.

На се рускі посли не можуть нїяк згодити ся і будуть такі змаганя поборювати так довго, як довго в краю має голос тілько польский нарід. (Оплески). Укр.-рускі посли поборюють розширюванє краєвої автономиї не тому, щоб були прихильниками централїзму, але задля оборони своїх национальних інтересів. Як довго Русини на своїй землї будуть уважані яко раби і не будуть мати власти рівної з Поляками, так довго приневолені поборювати всякі змаганя до розширюваня автономиї краю, бо таке єї розширенє є лише побільшуванєм сили Поляків. (Пос. Старух: Зміцнюванєм кайдан). Русинів накликують нераз, щоби они в економічних справах ішли рука в руку з Поляками. Але пригадаймо собі, як в таких справах поводять ся Поляки? Коли на останнім засїданю сойму Русини поставили дрібне домаганє, яке розуміє ся само собою, щоби твореню економічної орґанїзациї узгляднено також Русинів, то тодї злучила ся правиця й лївиця тай сказали: »нїчого не дамо«. (Пос. Олесницкий: Се річ не чувана)! Промислова комісия відчувала се сама, що сею справою щось не до ладу, що тут „лїзе ся в чужий город“, але не навела анї одного дїйсного арґументу правного. Те, що справа торгової статистики не є в основнім законї означена як належна до держ. ради, то прецїнь не є арґументом, бож годї наводити всї потрібні справи. Також се не є арґумент наведений промисловою комісиєю, що край накладає на зелїзничі підприємства обовязок оплачуваня одної третини коштів зелїзничих доїздів. (Сьміх на руских лавках). До тогож 3-ий § начерку закона, що виконний розпорядок може видати намісництво тілько за згодою кр. видїлу, нарушує компетенцию державних властий. Бесїдник кінчить заявою, що єго клюб буде голосувати за переходом до дневного порядку над цїлою справою. (Оплески).

Пос. Ганчаковский вказує також на некомпетецию сойму в тій справі, а колиб було бажано сю справу перевести в рамах єствуючих законів, то до сего веде инша дорога. Бесїдник заявляє, що коли має ся розуміти автономію краю так, як се виявило ся на останнім засїданю, що Русинів відсуває ся від участи в промислових, отже чисто економічних справах, то проти такої автономиї виступить кождий Русин без ріжницї сторонництв. (Оплески укр. руск. послів!). Заявляючи ся рішучо проти розширеня автономиї, зазначує бесїдник, що сей начерк закона видає ся єму гумбуґом, що тут розходить ся о розширенє автономиї „кратим штихом“, дорогою внесеня що до мериторичної сторони вельми принадного. Нема сумнїву, що торгова статистика потрібна, але она належить до держ. ради, бо нема річевого закона, в якого обсягу можна би подрібно скодифікувати се з підмогою кр. закона. Бесїдник наводить законодатні мотиви і державні закони про обсяг дїланя держ. ради. Статистика се торгова справа і тому належить до держ. ради. Полємізуючи з виводами звіту, бесїдник доказує, що не можна тут допустити анальоґії з Угорщиною, бо Галичина ще славити Бога не є для Русинів відокремлена і не буде. Можна би справу статистики уладити иншим способом н. пр. візвати правительство, щоби мінїстерство торговлї узгляднило торгову статистику всїх країв і радить достарчити кр. видїлови виказів, як з уряду торгової статистики, так і з т. зв. Zwischenverkehrstatist. Amt. Булоб се нарушенєм поваги сойму, колиб не звертав бачности на свій обсяг і переступав єго. Длятого вносить перейти до дневного порядку над звітом комісиї, а колиб се внесенє упало, вносить відослати до промислової комісиї з порученєм, щоби в рамах єствуючих законів уладила торгову статистику. (Оплески на руских лавках).

Пос. Баталїя доказує, що ся справа належить до обсягу кр. сойму, бо статистика не є торговою або промисловою, але проосьвітною справою, належною до сойму і така є вже в инших краях. Бесїдник впевняє, що статистика не є виразно застережена обсягови держ. ради, отже належить до сойму. Нема анї одного кр. закона, котрий не накладав би посередно якихсь обовязків на держ. власти, а многі накладають безпосередно. Н. пр. §. 6. закона з 1903. р. про оплати від пива вимагає, щоби держ. зелїзницї доносили кр. видїлови про вивіз пива поза Галичину, а без статистики неможливо знати. Що до Угорщини то апальоґія є технїчна. Кінчить погрозами, що треба затямити протест Русинів проти розширеня автономиї краєвої і назвав се провокацию.

З записаних послів до слова по замкненю розправи вибрано ґенеральних бесідників.

Пос. др. Олесницкий яко ґенеральний бесідник проти, заявив, що Русини не дозволять на розширюванє краєвої автономії, як довго наш нарід не осягне повної рівноправности, зазначив також, що се не належить до обсягу сойму і піддержував внесеня пп. Левицкого і Ганчаковского що до переходу до дневного порядку над сею справою.

Пос. Колїшер, ґенер. бесідник за, вказував на те, що Поляки і Русини сварять ся замісць звернути ся проти заграниці, котра визискує край наш. Галичина більше купує з західних країв, як вивозить рільних плодів до тих країв. бо ті плоди ідуть головно до Анґлії і Франциї. Отже в надвишці сего ввозу оплачує Галичина данину німецким і ческим краям. На зелїзницях, де в III. кл. їдучі столочені як товарина, оплачує недобори альпейских зелїзниць. Статистика не є питанєм компетенциї, але запотребованє. Тут розходить ся о інтереси руского і польского люду, котрий ще біднїйший від руского.

Референт. п. Адам робить докір руским послам, що они ідуть „критим штихом“ і до економічних справ вводять полїтику.

Др. Король у фактичнім спростованю виказує, що Поляки вводять полїтику до економічних справ, як сьвідчить звіт про банкову комісию в Słow-i polsk-ім.

Маршалок перебиває бесідникови, щоби не втягав в розправу всепольского Słowa, бо інакше був би приневолений уділити голосу Słow-y Polsk-ому (велика веселість!).

Відтак зажадав пос. Олесницкий слова в справ голосованя і заявив, що тут ходить дійсно о зміну статута, та попросив краєвого маршалка о сконстатованє, чи є на салї $^3/_4$ присутних послів та чи $^2/_3$ присутних згоджують ся на те, щоби приступити до подрібної розправи. Іменем своїх товаришів заявляє він, що они від голосованя усунуть ся.

Пос. Король заявив також, що єго клюб не голосує і вийде. Коли рускі посли вийшли, маршалок заявив, що на єго погляд тут не розходить ся о зміну краєвого статута і через те не вполить домаганю посла Олесницкого. Всїми голосами проти пос. Старуха, що лишив ся на салї, ухвалено перейти до подрібної розправи.

По голосованю рускі посли вернули до салї і розпочали обструкцию при §. 1. начерку закона. Промовляли пп. Старух і др. Король, а відтак замкнено розправу. Польскі посли вписали ся громадно до слова і вибрали своїх ґенер. бесідників, пп. Баталїю і кн. Любомірского, котрі зрекли ся опісля голосу. Так було при §. 1. і 2 ім, але при §. 3-ім рускі бесідники п. Старух, Скварко, Ганчаковский, др. Олесницкий, др. Левицкий, основно обговорювали предлогу, що більшість зломила свою тактику і при 4-ім §. маршалок о год. $^1/_2$3-ої замкнув засїданє.

Слїдуюче засїданє в понедїлок о год. 10.

З соймових комісий.

Буджетова комісия ухвалила в суботу предложений ґенер. референтом п. Мілевским звіт буджету кр. на **1910**. Комісия підвисшила прелїмінар кр. виділу о 272 450 К, отже о стілько висший буде до покритя позичкою **недобір**, котрий після ухвали комісиї виносить **13,753.226** К.

Відтак предложив п. Мілевский звіт над внесенями пп. Лясковского, Леа, Стапіньского і Козловского що до поправи краєвих фінансів. По довшій розправі ухвалено отсї резолюциї:

I. Сойм застерегаючи ся проти основуваня всеї діяльности, зверненої на поправу держ. і краєвих фінансів, майже виключно на підвисшеню податків від горівки, домагає ся, щоби вся підвишка податку від горівки була призначена як в 1901 р. для кр. скарбу.

II. Сойм взиває правительство, щоби без огляду на се, в яких розмірах тепер буде переведена намірена державна реформа скарбова, обезпечив в як найкоротшім часї спромогу поправи краєвих фінансів, признаючи для Галичини на ту ціль на перший рік фонди бодай в тій висоті, в якій були признані в останній предлозї правительственній з 28. цьвітня 1909 і запевняючи дальший приріст.

Комісия краєвого господарства також відбула в суботу засїданє, на котрім п. Скарбек предложив звіт що до наглого внесеня п. Мика проти торгових договорів з Румунією. Референт предложив таку резолюцию:

I. Сойм висловлює жаль, наколиб правительство при заключуваню торгового договору з Румунією не узглядняло в цїлости ухвали сойму з 12. марця 1907. р. Розуміючи полїтичну вагу того договору, сойм взиває з цїлим притиском правительство, щоби з уваги на те, що постанова договору про ввезенє битої худоби й безрог у границї держави спричинює велику втрату для рільництва Галичини, взяло перед наконечною полагодою тої справи в парляментї як найенерґічнїйше в оборону інтереси хлїборобства й годівлї худоби та признало краєвому рільництву такі користи, котрі вирівналиб втрати, що їх Галичина потерпить наслїдком некорисних постанов договору.

II. Сойм застерігає ся проти таких постанов при договорах з иншими балканьскими державами та взиває правительство, щоби при заключуваню дальших торгових договорів узглядняло в цїлій основі ухвалу сойму з 12-го марця 1907. р.

Над сею резолюциєю розвинулась дуже жива розправа. Польскі посли вказували на заграничну полїтику, яка вимагає ухваленя договору. Проти того промовляли посли Скварко і Куровець, що великодержавне становище Австриї не може бути арґументом за тим, щоби хлїбороби попадали в крайну нужду. На тім самім становищи станули людовцї, котрі разом з рускими послами зголосили votum меншости та вибрали референтом меншости в палатї п. Басунґа.

Розправа в повній палатї має відбути ся в понедїлок.

Пос. Маршалкович предложив відтак звіт в справі внесеня про завішенє цла від збіжа до липня 1920. р. Комісия більшостю голосів перейшла над тим внесенєм до порядку дневного. Меншість: Русини, демократи й людовцї, зголосили votum меншости.

Просимо відновити передплату.

Новинки.

— **Календар.** Ві второк: руско-кат.: Киріяка; римо-кат.: Максима еп. — В середу: руско-кат.: Грегория Вел.; римо-кат.: Едварда.

— **Галицкий сойм** — як доносять зі Львова віденьским часописям — має бути відложений вже 13. с. м. (в середу). Львівскі часописи уважають сю вість за правдоподібну, бо, кажуть, з причини рускої обструкциї і так не міг би сойм полагодити буджету до дня 16. с. м.

— **Запечатаний!** „Галичанинъ“ доносить, що „Русскій клуб соймовий“ зібрав ся в пятницю на засїданє під проводом п. Короля і (на внесенє пос. Ганчаковского) ухвалив одноголосно виключити пос. Дудикевича з клюбу на так довго, поки він судово не очистить ся з пороблених єму замітів з приватного і публичного житя. Мотивом сеї ухвали була та обставина. що др. Дудикевич, зявивши ся в соймі дня 30. вересня, запевнював торжественно, що за кілька днів єго справа буде рішена в єго користь, однак сего приреченя не додержав, і нїчого не зробив, щоби очистити ся з замітів. — Рівночасно вийшла у Львові друком брошура п. з. „Судъ чести между д-ромъ Владиміромъ Дудыкевичемъ а оо. Василіемъ Давидякомъ, Михаиломъ Матковскимъ и Юліяномъ Гумецкимъ“, яка доповнює рішенє „Русс-аго Клуба“. Як відомо, о. Давидяк підніс на зборах мужів довіря враз з оо. Матковским і Гумецким цїлий ряд замітів против д-ра Дудикевича з єго приватного і публичного житя. Др. Дудикевич зажадав суда чести, на який о. Давидяк вислав враз зі згаданими отцями своїх заступників, які однак заявили що др. Дудикевич не заслугує на те, щоби єму дати сатисфакцию, причім відчитано письмо о. Давидяка, якого зміст такий: „Не можу дати сатисфакциї д-ру Дудикевичеви, бо він не реаґував на статії »Дїла«, »Руслана«, „Галичанина“, „Dziennik-a Polsk-ого“, „Wiek-y Nowого“, „Gazet-u Narodow-ої, в яких порушено богато промахів з єго публичного і приватного житя. Мушу відмовити д-рови Дудикевичеви сатисфакциї, бо він не виправдав ся з своєї господарки в коломийскій »Самопомощи«, якій з єго приводу грозила »застрашаюча катастрофа« а крім сего не зложив протягом шести лїт леґату пок. о. Тиховича в квотї 30 тисяч корон, призначеного на „общество св. Михаила“ в Коломиї. Не можу станути на суд з д-ом Дудикевичем, бо він одержав 26. серпня „мордобитіє“ від д-ра Лїсковацкого, який рівнож відмовив єму гонорової сатисфакциї двома експресовими листами. Як ходять вістки по Львові, титулятура д-ра Дудикевича в сих листах починала ся від „мошенныкъ“ а кінчила ся „мерзавцемъ“ і „падлец-омъ“. Відказує ся дальше о. Давидяк від сатисфакциї д-ру Дудикевичови, бо останний хотїв примінити до о. Давидяка хулїґаньску методу „истинно-русскихъ“ і по єго трупі думав дістати ся до парляменту. На доказ сего привів о. Давидяк виїмок з любовного листу д-ра Дудикевича до »Душевно-уважаемой и Дорогой Маріи Юліановной«, який звучить: »Закѣмъ успѣю быть у Васъ, чтобы въ дружеской бесѣдѣ забыть ся съ Вами, я надѣюсь до тѣхъ поръ состряпать статю по поводу Давидяка. Не будь Давидякъ депутатомъ, не иди съ ним Король и Куриловичъ, будь »лучшій сынъ русскаго народа Марковъ« поумнѣе и положительнѣе, я ни на минутку не призадумался бы, согласился бы съ Вами и выбросилъ бы Давидяка за бортъ«. А такъ я хочу предпринять лишь тяжелую операцию, которая можетъ повлечь за собою смерть Давидяка“.

Вкінци відказує ся о. Давидяк від сатисфакциї д-ру Дудикевичеви, бо яко проводир партиї він не доніс їй про свою деґрадацию з офіцира в р. 1899. за справу, яка була дуже немила. В тім самім дусї зложили заяви о. Матковский і Гумецкий, які в згадавій брошурі видруковано. Нинї виявляєсь, що всї заміти, які „Руслан“ свого часу на основі слухів підніс против д-ра Дудикевича, є правдиві. Чи важить ся др. Дудикевич виступити против о. Давидяка і товаришів на судову дорогу — можна дуже сумнївати.

— **Отворенє нового „Сокола“.** На вчерашну недїлю заповіджено в Шептичах, рудецкого повіта, перші заг. збори „Сокола“ і курс пожарництва. Мимо дощу і розмоклих доріг в тих сторонах прибули до Шептич Соколи з сусїдних Вощанець в числї 26 під проводом свого голови п. Мужичука і відпоручники „Соколів“ львівского, п. Ґорук, і самбірского п. Кобєрский. Збори відбули ся в громадскім домі. Вступну промову виголосив звісний патриот-орґанїзатор о. радник С. Кульчицкий з Вощанець, до якого парохії належать Шептичі. Потім предсїдателем вибрано війта п. Романяка, а статут пояснив львівский відпоручник. По вписї членів, в числї около 30, вибрано головою „Сокола“ господаря Івана Мамчака, а начальником стягу госп. Вас. Тиманя. Инші члени старшини і ревіз. комісиї се також найсьвідомійші селяни, які дають запоруку, що тов-о буде так добре розвивати ся як в сусїдних селах. Вечером перевів відпоручник зі Львова курс пожарництва при новій сикавцї, яку, мимоходом кажучи, повітовий видїл на силу накинув громадї. Шептичі належать до тих нещасливих сїл, де не було і нема школи, і тому люди там переважно неписьменні і недовірчиві. Тепер по отвореню „Сокола“ є надія на заложенє там читальнї „Просьвіти“.

— **Перехід на латиньство.** В серпнї с. р. покинуло гр.-кат. обряд 12 мужчин і 15 женщин і перейшло на латиньский обряд. Зпоміж тих перекинчиків 21 було вільного стану а 6 жонатих чи замужних. Були се переважни молоді люди, бо 12 не мало 20 лїт, 8 між 30 а 40 роком, а по 1 між 40 — 50 і 50 — 60 лїт. Очевидно з того, що обряд зміняють ріжні слуги ради хлїба.

— **Пияньство у Львові.** Статистика з липня с. р. виказує, що в тім місяци випито у Львові 4.400 лїтрів руму і лїкерів, 105.000 л. горівки, 46.100 л. вина, 85.300 л. меду і 1,234.500 лїтрів пива.

— **Скандали в країньскім соймі.** На суботнім засїданю словіньска партия людова поставила внесенє, щоби уневажнити три мандати слов. лїберальних послів. Лїберали відповіли бучею, стукали пультами і кидали „жабки“, з яких одна трафила в голову соймового стеноґрафа. Коли накликуваня маршалка нїчого не помагали, він перервав засїданє і скликав дисциплїнарну комісию, яка виключила послів Турка і Супанціча з трех засїдань. Однак виключені не хотїли вийти із салї, а коли маршалок поручив возьним вивести упертих послів з засїданя, лїберальні посли обступили кругом своїх товаришів і набили возьних. Маршалок знова замкнув засїданє і скликав ще раз дисциплїнарну комісию проти послів Новака, Вільсана і Ґанґена. Згадані посли оправдали ся тим, що не чули напімненя маршалка. По отвореню засїданя пп. Турк і Супанціч за порадою своїх клюбових товаришів вийшли з салї, а засїданє продовжало ся в супокою.

— **Виноград** в унґварских сторонах на Угорщинї не дописав сего року так гарно, як попередними лїтами. Випобранє зачало ся в тих сторонах нинїшного дня і не буде довго тривати. („Наука“).

— **Дрібні вісти.** Вчера отворено у Львові академічний дім сионїстичний при ул. св.Тереси, поставлений завдяки щедрости п. Германа, властителя Colosseum. — Зїзд українскої радикальної партиї відбуде ся в днях 7. і 8. листопада у Львові. — Одна з часописий доносить, що о директуру в „Днїстрі“ старають ся три кандидати: др. В. Охримович, дотеперішний заст. директора, др. Ізид. Голубович, адв. з Тернополя і п. Василь Рихвицкий, урядник Крак. Тов-а обезп., б. секретар „Днїстра“. Найбільші вигляди на директуру „Днїстра“ має мати др. В. Охримович.

Марія Родзевичівна.

—

Ніч.

Переклав Михайло Слобода.

——

Була велика тишина. Сонце зайшло, а на небі одна по другій починали моргати зірки — на землї зупинила ся праця і у низинї миготїли хатні огнища.

Довгий був маєвий день — для сонця, для рілї, для людий.

І виступала утома землї як роса, утома неба як зорі, утома людий — як пісня спокою.

Село перетинала ріка і тільки її вода не утомлена віколи гуляла, гудїла, жила. У єї плесї відбила ся луна із огнища в останнїй хатї, яснїла кроваво, а з хати долїтав гомін піснї, який перебивав тишину.

У хатї тій спочивало четверо людий.

Ґазда на пів лежачи, курив люльку; ґаздиня обирала бульбу; під вікном молодий парубок грав на скрипцї до співу.

Співала молода жінка, що стояла при ватрі. Руки заложила поза голову і приманчиво зігнена глядїла на парубка.

Не була се дївчина. Яскрава хустка скривала єї обняте волосє, убрана по молодицьки без коралїв на грудях. Була молода і дивно моторна Чорноока, смаглява, росла і податна мала щось дивного у рухах, а шаленого в очах. Співала вже довго, все у тій самій поставі, дражнила парубка своїм усьміхом, жаром своїх очий, багром уст.

Коли огонь пригасав, стара докидала смільняків, а у переходї гладила пеститливо молодицю.

Вкінцї парубок спустив смичок і спів замовк. У хатї стало порожно і страшно.

— Співай іще, доню! — промовила стара.

— Вже всьо виспівала — відказала і лїниво протягнула ся.

— Ей, іще не всьо! — засьміяв ся парубок — а весїлля не співала іще.

— Весїлля! — відповіла і з погордою зрушила раменами. — І тобі вже відспівали весїлля і менї!

Склонила голову понуро, немов постаріла ся.

— Ну і що? — скрикнув він. — Співали нам з окрема, тепер заспіваймо собі разом.

— Ой ти гітьтаю! — із грубим сьміхом напоминала стара. — А до жінки не пора тобі!

— Е... не втече — сказав байдужно. — Ну, Марійко, співай!

Засьміяла ся якось дивно, гірко і свавільно заразом, кинула головою в зад, що хустка усунула ся на карк і почала піснї весїльної, та зовсїм не веселої.

Парубок співав із нею:

Ой не було дївчинонько, ходити над воду,
Ой не було тобі ждати місяченька сходу,
місяця зимного,
Було в гаю соловейків в ночи не слухати,
Та від хлопця молодого подарунків брати,
і не йти до нього.
Бо усї ті подарунки — возьмуть твою волю,
возьмуть з хати рідненької—заведуть в неволю,
до хлїба чужого.

У тій хвилинї двері відчинили ся скоро і почуло ся звичайне привитанє:

— Слава Богу!

Пісня урвала ся. Молодиця глянула, цофнула ся на крок і поблїдла. Парубок підвів ся і мимоволї взяв весло, що стояло у кутї, стара з викриком сплеснула руками.

Тільки старий ґазда не показав на собі нїякого враженя; кивнув до надходячого головою і відповів:

— Слава на віки!

Гість увійшов і замкнув двері.

Молодий, меткий і здоровий — лице спокійне, сумне, убраний в двірску одїж, у довгих чоботах і бляшкою лїсової сторожі на грудях.

Через плече завішена торбина із борсучої шкіри і стрільба. Її зняв і поставив в кутї.

Відтак звернув ся до молодицї.

— Добрий вечір, Марійко — промовив і силував усьміхнути ся.

— Добрий вечір, Якове — відповіла байдужно.

— І вам, батьки, добрий вечір, і тобі, Матвію. Щож, гаразд у вас?

— А но, однаково! — відповів старий — а в тебе як, синку?

— І в мене однаково — відповів хитаючи головою.

— Ти голоден може? — спитала стара.

— Нї. Утомив ся тільки. Шмат дороги. Спічну трохи.

Рукавом обтер віт з чола. Дивна була ся утома, бо увесь білий був, як полотно, а губи сині. Сїв на лаву, зітхнув.

— Може дати тобі горівки! — засьміяв ся Матвій. По очах твоїх здогадувати ся можна, що подибав опира.

— Є й гірші страхи, чим опирі. За горівку спасибіг, ще після весїлля відрік ся...

У хатї стала тяжка мовчанка.

Перебив її гість, глянув у вікно.

— Нічка — се нічка кохана! Нї шуму, нї руху, а тепло так і наскрізь огортає серце. Ґарно нам буде вертати.

— Так ночувати не будеш? — запитав старий.

Ей до хати пильно. Служба не дружба! Посиджу годину, аж місяць зійде. — Підвів ся, підійшов до молодицї, сїв біля неї на стільци, взяв її за руку.

— Ти піснї співала, заки я увійшов — сказав лагідно — співай же і менї!

Байдужна не боронила гладити себе і пестити, знечулена, понуро вдивлена у чорну ніч за вікном. Він підвів очи на неї, лагідні, благаючі і вдивляв ся в неї довгу хвилю.

(Дальше буде).

Телеґрами

з дня 11. жовтня.

Барес (Італїя). Вчера рано навістило тутешну околицю сильне филясте потрясенє землї. Великої шкоди не було.

Солунь. Б. султан Абдуль Гамід хотїв утечи з віллї Аллятін, в якій єго вязнять, але зрадив єго слюсар.

Образи Шевченка, Хмельницкого, Котляревского, Лисенка від 6–200 К. Фіґурки з ґіпсу á 80 с і 1·20 К. Краватки, ґердани, сорочки, фартушки, шапки сокільскі і козацкі, альбоми, перфуми, спинки, брошки і шпильки з гербом, тутки і паперцї ріжного рода поручають. — *Склади „Сокільского Базару“ у Львові, Стрию і Станїславові.*

Бюро учительске і службове
Марії Нємчиновскої, Львів, площа Академічна 3.

Курацийний і дезеровий виноград, найкрасшої якости, з великими ягодами, солодкий, щоденно сьвіжий з пня, 5 клґр. — 3 К. Мід природний чистий 5 клґр. 6 К 50 с.
L. Altneu, Versecz 4, Ungarn.
89 (3—15)

Colosseum
в пасажи Германів
при ул. Соняшній у Львові.
Нова сензацийна програма
від 1. до 16. жовтня 1909.

Щоденно о 8. год. вечер представленє В недїлї і сьвята 2 представленя о 4. год. по поя. і о 8. год. вечером. Що пятницї **High-Life** представленє. Білети вчаснїйше можна набути в конторі Пльова при ул Кароля Людвика ч. 5.

„Przegląd Krajowy“

dwutygodnik polityczny, społeczno-ekonomiczny i literacki o kierunku demokratyczno-krajowym, poświęcony przedewszystkiem sprawom kulturalnym Ukrainy.

Передплата „Przegląd-у Krajow·ого“ виносить в Галичинї: річно 18 К, піврічно 9 К, чвертьрічно 4 К 50 с.

Адреса Редакциї і адмінїстрациї: Київ, Фундуклїївска ч. 10, м. 14.

РУСИНИ! Жадайте у всїх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицко-рускої фабрики Евгена Біліньского в Збаржи.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педаґоґічного, а 5% на сироти і вдови по сьвященниках.

Держім ся поклику:

Свій до свого!

Церковні річи
КРАСНІ і ДЕШЕВІ ПРОДАЄ
„ДОСТАВА“

основана руским духовеньством — **в Станиславові** при ул. Смольки ч 1, а **у Львові** при ул. Рускій ч. 20 (в каменицї »Днїстра«).

Там дістане ся ріжні фелони, чаші, хрести, лїхтарі, сьвічники, таци патерицї, кивоти, плащеницї, образи (церковні і до комнат), цьвіти і всякі другі прибори. Також приймають чаші до позолоченя і ризи до направи.

Удїл виносить 10 К (вписове 1 К), — за гроші вложені на щадничу книжку платять 6%.

29 (26—?)

Важне для Селн!

Від 500 до 1500 К машина до виробу цементового промислу. Одна машина виробляє дві **дахівки** на раз, **денно 500 штук. Цегол 1500 до 3000 штук денно.**

На складї:

Дім комісово тоговельний
І. Зубика
18(12–?) **Львів, ул. Млинарска ч. 2.**

Розклад зелїзничих поїздів
важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5·50	**8·55**	**1·30**	5·45	9·50
Кракова	7·25	9·50	—	**8·40**	**2·30**
Тарнога	—	—	1·10	—	—
Підволочиск	7.20	12·00	**2·15**	5·40	10·30
Черновець	8·05	—	**2·05**	5·58	9·30
Черновець	—	—	—	**6·40**	**12.20**
Станиславова	5·45	—	—	—	—
Коломиї.	—	10.20	—	—	—
Стрия	7·29	11·45	4·25	—	11·00
Пустомит	7·29	11·45	4·25	10·15*	11·00
Самбора	8·00	9·57	2·00	—	9·00
Любіня	8·00	9·57	2·00	9·00	11·45*
Рави рускої	7·10	12·40	4·50	—	—
Янова	8·05	1·15	5·00	9·25	10·10†
Брухович	7·10	10·05А	1·48Б	4·50	8·20
Брухович	8·15	12·40	3·27В	5·30Г	9·35В
Зимної води	5·50	7·25	1·10	5·45	9·50
На Підзамче:					
З Підволочиск	7·01	11·40	**2·00**	5·15	10·12
„ Бродів	7·01	—	**2·00**	5·15	10·12
„ Курович	—	—	11·19	—	9·39
„ Винник	8·07	—	11·19	3·26	9·39

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд	вечер	в ночи
Кракова	3·50	**8·25**	**2·45**	**7·00**	11.15
Кракова	—	8.40	6·12	7·35	**12·45**
Гяшева	—	—	3·30	—	—
Підволочиск	6·20	10·40	**2·16**	8·00	11.10
Черновець	6·10	9·35	—	—	10·38
Черновець	—	**9·10**	**2·23**	—	**2·50**
Станиславова	—	—	2·50	—	—
Коломиї	—	—	—	6·00	—
Стрия	7·30	—	1·45	6·55	11·25
Пустомит	7·30	10·35*	1·45	6·55	11·25
Самбора	6·00	9·05	—	3·40	10·45
Любіня	6·00	9·05	2·15*	3·40	10·45
Рави рускої	6·14	11·05	—	—	11·353
Янова	8·20	10·10	1·37†	3·40	6·30
Брухович	7.21	11·05	2·30В	5·50Г	8·34В
Брухович 6·14	9·00А	12·41Б	3·45	7·10	11·353
Зимної води	3·50	8·40	3·30	7·35	11·15
З Підзамча:					
До Підволочиск	6·35	11·00	**2·31**	8·29	11·32
„ Бродів	6·35	11·00	**2·31**	8·29	—
„ Курович	—	7·13	—	2·52	—
„ Винник	5·44	7·13	1·30	2·52	—

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в недїлї і сьвята від 16/5 до 18/9. А) Лише в недїлї і сьвята від 1/7 до 31/8. — Б) Лише в недїлї і сьвята від 1/6 до 30/9. — В) В недїлї і сьвята а від 1/6 до 30/9 щодень.— Г) Щоденно від 1/7 до 31/8. — З) Лише в недїлї.

Видає і відповідає за редакцию **Семен Ґорук.**

З друкарнї В. А. Шийковского.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA KUL